

Parties' Duty of Confidentiality in Arbitration

Keywords: party, confidentiality, concealment, contract interpretation, arbitration, arbitration agreement, trade secret

Juha Ojala

English Abstract

Confidentiality is almost always mentioned as one of the benefits of arbitration, especially in connection with corporate disputes. However, it is not clear what the basis of this argument is.

It is true that the parties can agree on confidentiality in the arbitration agreement. Despite this, they seldom use this option, since they expect that the arbitration is kept confidential anyway. It is also true that, in practice, the parties often keep the proceedings confidential, as well as the information gathered during the proceedings. Yet the question remains: are they actually obliged to do so? In other words, do they have a duty of confidentiality?

The purpose of this article is to examine whether the parties have a duty of confidentiality in arbitration and what could constitute the basis for this duty. The Finnish Arbitration Act is silent on the confidentiality issue, and it is seldom covered in the actual arbitration agreement. However, one must take into consideration that the duty can also derive from the parties' other contracts or even, in some cases, from laws that regulate the use of trade secrets. This means that the general principles of contract law and contract interpretation play a vital role in assessing the parties' possible duty of confidentiality. Finally, this article also discusses the rationale for confidentiality, weighing its pros and cons.

The conclusion is that in general, the parties do not owe a duty of confidentiality to each other in arbitration, but there are also several exceptions to this principal rule. This should be taken into consideration when drafting arbitration agreements. For the sake of clarity, the legislator could also take a stand on the confidentiality issue.

Full article in Finnish

Asianosaisen salassapitovelvollisuus välimiesmenettelyssä

Hakusanat: asianosainen, luottamuksellisuus, salassapito, sopimuksen tulkinta, välimiesmenettely, välityssopimus, yrityssalaisuus

1 Johdanto

Yksityisoikeudellinen riita, jossa sovinto on sallittu, voidaan sopimuksella määrätä yleisen tuomioistuimen sijasta ratkaistavaksi välimiesmenettelyssä.¹ Välimiesmenettelyn etuina mainitaan lähes poikkeuksetta menettelyn joustavuus, joutuisuus, luottamuksellisuus, välimiesten erityisasiantuntemus sekä asian käsittelyn ei-julkisuus. Välimiesmenettelyä käytetään enimmäkseen elinkeinoelämässä, yritysten välillä syntyneiden riitojen ratkaisemisessa, ja erityisesti silloin luottamuksellisuutta korostetaan.

On kuitenkin epäselvää, mihin väite luottamuksellisuudesta perustuu, etenkin kun ei-julkinen on eri asia kuin salainen. Asianosaiset voivat tietysti sopia salassapidosta, mutta käytännössä näin tehdään varsin harvoin, koska osapuolet olettavat, että välimiesmenettely on joka tapauksessa luottamuksellinen.² Asianosaiset yleensä myös pitävät välimiesmenettelyn ja siinä ilmi tulleet seikat salassa. Mutta onko tämä pakollista, eli onko asianosaisilla salassapitovelvollisuus?

Kirjoituksen tarkoitus on selvittää, onko asianosaisilla velvollisuus pitää välimiesmenettelyä koskevia seikkoja salassa ja mihin tämä velvollisuus voi perustua. Tämän lisäksi tarkastelun kohteena on myös salassapitovelvollisuuden tarkoituksenmukaisuus, eli sen hyödyt ja haitat. Kirjoituksessa keskitytään ensisijaisesti sopimusperusteiseen kahden osapuolen väliseen *ad hoc*

1 Välimiesmenettely perustuu yleensä asianosaisten väliseen välityssopimukseen tai -laukkeeseen. Eräissä tapauksissa välimiesmenettely voi perustua lakiin, eli asianosaisten ei tarvitse erikseen sopia asian viemisestä välimiesmenettelyyn. Tästä käytetään termiä lakisäätäinen, eli *legaalin* välimiesmenettely. Ks. esimerkiksi osakeyhtiölain (624/2006) 24 luvun 4 § ja vesilain (264/1961) 5 luvun 84 §.

2 Ks. Peltonen 2005, s. 66–67 ja 92; Liljeström 2011, s. 518 ja International Arbitration Study 2010, s. 29. Median uutisointi salaisista välimiesmenettelyistä ei ainakaan auta asiaa, koska niistä saa helposti sen kuvan, että välimiesmenettelyt ovat aina salaisia. Uutisointi ei siis yleensä ole virheellistä, mutta on siitä huolimatta harhaanjohtavaa.

-menettelyyn³, eli menettelyyn, joka tapahtuu asianosaisten *sopimuksen* ja voimassa olevan *lain* mukaan.

Välityssopimukseen ei yleensä oteta salassapitoehtoa, eikä laissa välimiesmenettelystä (23.10.1992/967, VML) säännellä salassapidosta tai luottamuksellisuudesta mitään. On kuitenkin otettava huomioon, että salassapitovelvollisuus voidaan johtaa muusta osapuolten välisestä sopimuksesta ja joskus jopa yrityssalaisuuksien suojaa sääntelevistä laeista. Tämä tarkoittaa, että yleiset sopimusoikeudelliset periaatteet ja sopimuksen tulkinta ovat merkittävässä roolissa, kun arvioidaan asianosaisten mahdollista salassapitovelvollisuutta. On selvää, että jos henkilöä sitoo lakiin tai sopimukseen perustuva salassapitovelvollisuus, välimiesmenettely ei poista tätä velvollisuutta.

Luottamuksellisuuden osaksi mielletään usein välimiesmenettelyssä ilmoitettujen seikkojen salassa pitäminen.⁴ Toisin sanoen luottamuksellinen tieto on pidettävä salassa ja kysymys on vain siitä, minkä katsotaan olevan luottamuksellista tietoa. Onko esimerkiksi riidan olemassaolo, riidan sisältö, yrityssalaisuudet, välitystuomion sisältö vai välimiesmenettelyssä esitettävien lausumien ja todisteiden sisältö luottamuksellista tietoa?⁵

Salassapitovelvollisuudella tarkoitetaan erityisesti velvollisuutta olla ilmaise-matta salaista tietoa sivulliselle, mutta joskus myös velvollisuutta olla käyttämättä tätä tietoa ilman toisen suostumusta.⁶ Velvollisuuden vastinparina on aina oikeus; myös salassapitovelvollisuus perustuu aina jonkun toisen oikeuteen säilyttää salaisuus.⁷ Välimiesmenettelyyn liittyvää salassapitovelvollisuutta voi tarkastella asianosaisen lisäksi ainakin välimiehen, asiamiehen, avustajan tai todistajan näkökulmasta. Oikeuskirjallisuudessa on yksimielisesti katsottu, että välimiehillä on salassapitovelvollisuus välimiesmenettelyä

3 Vrt. *institutionaalinen* välimiesmenettely, jossa välitysinstituutti osallistuu menettelyn järjestämiseen puolueettomana elimenä. Yleensä menettely myös käydään kyseisen välitysinstituutin sääntöjen mukaan.

4 Ks. myös Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 304.

5 Ks. International Arbitration Study 2010, s. 31. Kyselyyn osallistuneet kertoivat, minkä seikkojen salassa pysyminen on heille tärkeää: riidan arvo: 76 %, kirjelmät ja muut menettelyyn liittyvät asiakirjat: 72 %, koko välitystuomio: 69 %, välitystuomio siltä osin, kun se sisältää tietoja, joiden perusteella asianosaiset voidaan tunnistaa: 58 %, riidan olemassaolo: 54 %, ja mitä riita koskee: 54 %.

6 Ks. esimerkiksi Hemmo 2005, s. 328–329.

7 Ks. myös Turunen 2007, s. 52.

koskevista seikoista.⁸ Asianosaisen salassapitovelvollisuutta – ja erityisesti muussa kuin välityssopimuksessa olevan salassapitoehdon vaikutusta siihen – ei sen sijaan ole käsitelty yhtä paljon, eikä siitä ole muodostunut selkeää kantaa.

2 Välimiesmenettelyyn perustuva salassapitovelvollisuus

2.1 Laki välimiesmenettelystä

VML:ssa ei ole säännöstä menettelyn luottamuksellisuudesta. Myöskään VML:n esitöissä ei mainita mitään luottamuksellisuudesta tai salassapidosta, ja julkisuuttakin käsitellään pelkästään yleisperusteluissa. Esitöiden mukaan menettely on vain rajoitetusti julkista, eivätkä säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta koske välimiesmenettelyä. Riidan saattaminen ratkaistavaksi julkisessa oikeudenkäynnissä koetaan usein jo sellaisenaan haitalliseksi, ja erimielisyyksiä käsiteltäessä joudutaan usein myös tuomaan esiin liike- tai ammattisalaisuuksia taikka muuta yritystietoa, jonka tulo julkisuuteen voi olla asianosaisen elinkeinotoiminnalle vahingollista.⁹ Myöskään vanhassa laissa välimiesmenettelystä tai sen esitöissä ei ole säännöksiä luottamuksellisuudesta tai salassapidosta, mutta menettely miellettiin vanhan VML:n mukaan siitä huolimatta luottamukselliseksi.¹⁰ Vaikka menettely miellettiin luottamukselliseksi, asianosaisten salassapitovelvollisuudesta ei ollut vanhan lain aikana selkeää kantaa, joten siitä ei saa nykyiseen lakiin tulkinta-apua.

Välimiesmenettelyssä ei sovelleta oikeudenkäyntiä yleisessä tuomioistuimessa koskevia säännöksiä,¹¹ kuten oikeudenkäynnin julkisuusperiaatetta. On

8 Ks. esimerkiksi Peltonen 2005, s. 81.

9 HE 202/1991, s. 3. Ks. myös Liljeström 2011, s. 514.

10 Ks. laki välimiesmenettelystä 46/1928, HE 10/1927 ja Komiteanmietintö 1901:9. Laki perustui pääosin prof. R. A. Wreden johtamaan ns. oikeudenkäyntilaitoskomitean mietinnön sisältämään säädösehdotukseen välimiehistä. Ks. myös esimerkiksi Tirkkonen 1943, s. 11, 169–170 ja 187. Tirkkonen käsittelee enimmäkseen välimiesten ja asianosaisten välistä luottamussuhdetta, eikä hän ota kantaa asianosaisten väliseen luottamukseen tai salassapitoon.

11 Niistä ei ole myöskään ollut tapana hakea tulkinta-apua välimiesmenettelyyn analogian avulla. Joskus välimiesmenettely tai sen osakysymys voi kuitenkin päättyä yleiseen tuomioistuimeen, jolloin tuomioistuin saattaa käyttää sille kuuluvaa julkista valtaa ja määrätä materiaalia salassa pidettäväksi. Jos välitystuomio päättyy tuomioistuimeen täytäntöönpano- tai kumoamisasiana, se ja liitteenä oleva prosessiaineisto ovat lähtökohtaisesti julkisia. Ks. tarkemmin Peltonen 2005, s. 65–66.

kuitenkin huomattava, että ei-julkinen ei ole yhtä kuin salainen.¹² Julkisuus tarkoittaa käytännössä, että kuka tahansa sivullinenkin saa vapaasti tietoja menettelystä, eivätkä asianosaiset voi sopia tämän rajoittamisesta.¹³ Näin ollen ei-julkinen tarkoittaa, että sivullinen ei saa vapaasti tietoja menettelystä. Se ei kuitenkaan lähtökohtaisesti rajoita asianosaisen oikeutta vapaaehtoisesti antaa tietoja sivulliselle. Salaisella tarkoitetaan puolestaan, että välimiesmenettelyyn liittyviä seikkoja ei saa ilman toisen osapuolen lupaa kertoa sivulliselle, riippumatta siitä, onko niitä pyydetty vai ei.

Teleologisella, eli tavoitteellisella lain tulkinnalla voisi perustella, että VML:n tarkoitus on mahdollistaa luottamuksellinen menettely. Kun yksi esitöissäkään mainittu välimiesmenettelyn valintaan vaikuttava tekijä on se, että tietoja ei anneta julkisuuteen, tätä käsitystä on suojeltava lain tarkoituksen mukaisesti. Toisaalta teleologinen tulkinta on erittäin hankalaa, kun luottamuksesta ja salassapidosta ei ole yhtään säännöstä VML:ssa ja etenkin, kun lähtökohdaksi otetaan perusoikeusmyönteinen tulkinta. Suomen perustuslain (11.6.1999/731) 12 §:n mukaista sananvapautta ei voida tässä tapauksessa rajoittaa ilman nimenomaista säännöstä. Edellä mainittu tarkoitus luottamuksellisesta menettelystä toteutuu jo sillä, että osapuolille tarjotaan mahdollisuus pitää asia salassa, jos he niin haluavat sopia. VML:n mukaan ei siis ole estettä, että asianosainen kertoo sivulliselle mitä tahansa menettelyn aikana ilmenneitä seikkoja, kunhan hän ei loukkaa muuta salassapitovelvollisuuttaan. On tietenkin asia erikseen, kannattaako asianosaisen luovuttaa sivulliselle menettelyn aikana saatuja tietoja.¹⁴

---

12 Ks. esimerkiksi Turunen 2007, s. 47–48 ja SOU 1995:65, s. 182, jota käsitellään jäljempänä tarkemmin (luku 2.3).

13 Ks. esimerkiksi Kurkela – Uoti 1995, s. 72.

14 Ks. Kurkela – Uoti 1995, s. 72. He toteavat, että ”vastapuolen ei tulisi luovuttaa toiselta osapuolelta saamiaan asiakirjoja sivullisille, ellei siihen ole olemassa muuta oikeudellista perustetta. Mitään nimenomaista kieltoa tai sanktiota sellaista luovutusta koskien ei kuitenkaan ole”. Ilman tarkempia perusteluja jää hieman epäselväksi, miksi asianosaisen ei heidän mielestään pitäisi luovuttaa tietoja sivulliselle ja miksi sille pitäisi olla muu oikeudellinen peruste. Tietojen luovuttaminen ilman toisen osapuolen hyväksyntää tai oikeudellista perustetta tietysti murtaa asianosaisten välisen luottamuksen ja saattaa päättää yhteistyön, mutta toisaalta yhteistyökyky on helposti tässä vaiheessa jo muutenkin vaakalaudalla. On otettava huomioon, että epäasiallisesti katsottava tietojen julkaiseminen voi vaikuttaa myös asianosaisen muihin olemassa oleviin ja tuleviin yhteistyösuhteisiin. Jos tietoja luovuttanut osapuoli ei syyllisty sopimusrikkomukseen, hänellä ei voi olla sopimusperusteista vahingonkorvausvastuuta, vaikka tietojen luovuttamisesta aiheutuisi vahinkoa toiselle.

Välimiehillä ei ole oikeutta julkisen vallan käyttämiseen (VML 27.2 ja 29.1 §), eikä heillä näin ollen ole myöskään oikeutta päättää salassapidosta, ellei tällaista toimivaltaa ole poikkeuksellisesti annettu välityssopimuksessa tai välityssäännöissä.¹⁵ Asianosaiset voivat koska tahansa menettelyn aikanakin sopia salassapidosta koko menettelyn osalta taikka vain tiettyjen seikkojen osalta esimerkiksi edition yhteydessä. Välimies voi osapuolten pyynnöstä tehdä vielä asiasta päätöksen, ottaen tämän sopimuksen päätöksen perustaksi. Joissakin tapauksissa hyvään prosessinjohtoon saattaa kuulua, että välimies tiedustelee asianosaisilta, miten he suhtautuvat luottamuksellisuuteen.¹⁶

2.2 Asianosaisten yleinen käytäntö

Yleisenä käytäntönä välimiesmenettelyssä on, että asianosaiset eivät kerro menettelyä koskevia seikkoja sivullisille.¹⁷ Voiko tämä käytäntö olla niin vakiintunut, että luottamuksellisuuden voidaan sitä kautta katsoa kuuluvan välimiesmenettelyn luonteeseen? Osapuolet saattavat yleisen käytännön mukaan perustellusti odottaa, että välimiesmenettelyä koskevat seikat pysyvät salassa. On kuitenkin huomattava, että vaikka joku käytäntö olisi kuinka yleinen, sen noudattamiseen ei ole velvollisuutta ilman muuta oikeudellista perustetta.¹⁸ Lisäksi yleinen salassapitokäytäntö perustuu luonnollisesti usein siihen, että on molempien asianosaisten edun mukaista pitää menettely salaisena. Käytännöstä on siis vaikeaa esittää periaatteita niihin harvinaisiin tilanteisiin, joissa toinen osapuoli haluaisi tuoda asioita julkisuuteen.

---

15 Ks. myös. Peltonen 2005, s. 65 ja Liljeström 2011, s. 519. Vrt. esimerkiksi IBA-sääntöjen 3.13 Art.: ” - The Arbitral Tribunal may issue orders to set forth the terms of this confidentiality” ja ICC-sääntöjen 20.7 Art.: “The Arbitral Tribunal may take measures for protecting trade secrets and confidential information.”

16 Ks. Ovaska 2007, s. 166–167.

17 Toisaalta voidaan myös kyseenalaistaa, onko tämä tosiaan asianosaisten yleinen käytäntö vai pelkästään yleinen harhaluulo käytännöstä, koska välimiesmenettelyjen todellisista määräistä ja sovelletuista käytännöistä on vaikea tehdä empiiristä tutkimusta erityisesti ei-julkisuuden takia. Ainakaan tapauksia ei yleensä käsitellä mediassa.

18 On asia erikseen, jos yleinen käytäntö voi vaikuttaa sopimuksen tulkintaan (luku 3.2). Vrt. esimerkiksi kauppalain (355/1987) 3 §: ”Lain säännöksiä ei sovelleta, mikäli sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana, johtuu muuta.” Vrt. Englannin vallitseva oikeustila ja ks. myös Ruotsin korkeimman oikeuden tapaus *NJA 2000 s. 538* (luku 2.3).

Näin ollen yleistä käytäntöä ei voida tulkita velvoittavaksi tapaoikeudeksi¹⁹, eikä asianosaisten jossain määrin jopa perusteltua odotusta luottamuksellisuudesta voida tällä perusteella suojata.

Vaikka osapuolilla ei voi olla yleisestä käytännöstä johtuvaa salassapitovelvollisuutta, se voinee joissakin tapauksissa perustua osapuolten keskinäiseen jatkuvaan käytäntöön. Tällöin toisen osapuolen luottamusta tällaiseen käytäntöön voisi olla hyvä suojata. Jos osapuolten välillä on esimerkiksi käyty useita välimiesmenettelyjä, joista ei ole tuotu asioita julkisuuteen, tämä käytäntö voi mahdollisesti sitoa heitä tapauskohtaisesti.²⁰ Useat välimiesmenettelyt samojen osapuolten välillä lienevät kuitenkin harvinaisia, ja osapuolten käytäntöä voi olla vaikea erottaa edellä mainitusta yleisestä käytännöstä etenkin niissä tilanteissa, joissa osapuolet eivät ole aiemmin nimenomaisesti sopineet salassapidosta. Tästä syystä myöskään osapuolten väliseen käytäntöön perustuva salassapitovelvollisuus ei vaikuta kovin uskottavalta.

2.3 Kansainvälistä vertailua

Oikeuskirjallisuudessa on perinteisesti tukeuduttu analogian avulla muis-
sa valtioissa esitettyihin näkemyksiin silloin, kun oikeudelliseen kysymykseen ei muuten ole löytynyt selvää ratkaisua tai kun sääntelyyn haetaan kehitysideoita. Erityisesti Ruotsi on ollut kestoosuusikki kansainvälisessä oikeusvertailussa, koska Suomen ja Ruotsin oikeuskulttuuri ja -järjestelmä ovat hyvin samankaltaisia. Maiden välimiesmenettelyä koskevat lait ovat myös sisällöltään hyvin samanlaisia.²¹ Näin ollen Ruotsissa omaksuttua linjausta on syytä tarkastella tässäkin kirjoituksessa hieman muita perusteellisemmin. Toisaalta eri valtioiden tarpeet välimiesmenettelylle lienevät melko samankaltaiset oikeusjärjestelmästä riippumatta,²² joten myös muualta voi saada arvokkaita näkemyksiä. Laajahko oikeusvertailu on tarpeen, koska Suomessa ei ole lainkaan oikeustapauksia salassapidosta, eikä oikeuskirjallisuudessaakaan ole käsitelty aihetta kovin paljon.

19 Ks. Tolonen 2003, s. 146. Tapaoikeuden on yleensä täytettävä kaikki seuraavat tuntomerkit: noudatetun käytännön tulee olla kestänyt pitkähkön ajan, käytännön on oltava selvä ja yksiselitteinen, tapaa on noudatettu ilman poikkeuksia ja osapuolet ovat mieltäneet tavan sitovaksi.

20 Tässä yhteydessä ei käsitellä tilannetta, kun osapuolet ovat nimenomaisesti sopineet salassapitovelvollisuudesta aikaisemmassa välityssopimuksessa (luku 3.2).

21 Ks. myös esimerkiksi Liljeström 2009, s. 41 ja Peltonen 2005, s. 68.

22 Ks. esimerkiksi HE 202/1991, s. 3–4.

UNCITRALin mallilaki on toiminut nimensä mukaisesti mallina Suomen lisäksi usealle muullekin valtiolle niiden valmistellessa kansallisia välimiesmenettelyä koskevia säädöksiään.²³ Täten välimiesmenettelyä koskevat lait ovat keskeisiltä osiltaan melko samankaltaisia. Mallilaissa ei kuitenkaan ole säännöksiä luottamuksellisuudesta tai salassapidosta, joten siitä ei saa suoraa ratkaisua ongelmaan. Koska salassapidosta ei ole säännöstä, on luonnollisesti otettava huomioon, että paikalliset käytännöt ja muut sovellettavaksi tulevat lait vaikuttavat kussakin valtiossa omaksuttuun linjaan. Vertailussa on näin ollen tärkeää pyrkiä erottamaan näiden linjausten pääasialliset syyt ja taustat.

Ruotsin välimiesmenettelyä koskevassa laissa (lag om skiljeförfarande 1999:116) ei ole luottamuksellisuutta tai salassapitoa koskevaa säännöstä. Sen sijaan lain esitöissä käsitellään runsaasti välimiesmenettelyn luottamuksellisuutta, julkisuutta ja salassapitovelvollisuutta. Esitöissä todetaan, että välimiesmenettely ei ole julkinen, mutta tämä ei tarkoita, että asianosaisilla olisi salassapitovelvollisuus, joten osapuolet voivat sopia salassapidosta tarkemmin.²⁴ Lisäksi huomautetaan, että käsitys välimiesmenettelyn luottamuksellisuudesta perustuu yleensä lähinnä menettelyn ei-julkisuuteen, joten menettelyn luottamuksellisuus ei ole kovin vahvalla pohjalla.²⁵ On erikoista, että kysymyksen ongelmallisuus on havaittu lakia valmisteltaessa, mutta siitä huolimatta lakiin ei ole otettu yhtään säännöstä, joka selventäisi mahdollista salassapitovelvollisuutta.

Ruotsin korkein oikeus (HD) on ottanut kantaa välimiesmenettelyn luottamuksellisuuteen välitystuomion kumoamista koskevassa ratkaisussa *NJA 2000 s. 538*. Tapauksessa toinen osapuoli lähetti välimiesten toimivaltaa koskevan ratkaisun julkaistavaksi erääseen aikakauskirjaan. Tämän jälkeen toinen osapuoli nosti kanteen yleisessä tuomioistuimessa, koska välimiesmenettelyn luottamuksellisuutta oli rikottu. Eri oikeusasteet esittivät hie-

23 Ks. UNCITRALin mallilaki ja Suomen osalta HE 202/1991. Ks. myös UNCITRALin kotisivut, josta löytyy listaus yli 50 valtiosta ja osavaltiosta, jotka ovat käyttäneet mallilakia apunaan kansallista välimiesmenettelyä koskevaa lakia uudistettaessa. Listassa ei mainita Suomea, mutta esitöistä käy ilmi, että myös Suomi on pääpiirteittäin noudattanut mallilaissa omaksuttuja linjauksia. Ilmeisesti tämä ei kuitenkaan ole riittävää, vaan mallilaki olisi pitänyt asettaa sellaisenaan kansallisen lain pohjaksi vain vähäisin muutoksin.

24 SOU 1995:65, s. 179 ja 182–183.

25 Ks. SOU 1995:65, s. 179 ja 182.

man ristiriitaisia näkemyksiä, mutta HD katsoi 27.10.2000 – aivan kuten uuden lain esitöissä, jotka julkaistiin jo vuonna 1995 – että asianosaisella ei ole salassapitovelvollisuutta, ellei siitä ole erikseen sovittu. HD ei siis hyväksynyt väitettä, että salassapitovelvollisuus johtuu yleisistä periaatteista ja välimiesmenettelyn luonteesta. Kun Ruotsin laki, oikeusjärjestelmä ja -kulttuuri ovat samankaltaisia kuin Suomessa, Ruotsissa omaksutulla tulkinnalla on vahva analoginen vaikutus.²⁶ Ratkaisussa käsiteltiin kuitenkin vain välimiesten ratkaisun julkistamisen hyväksyttävyyttä, eikä siinä jouduttu ottamaan kantaa esimerkiksi yrityssalaisuuksia koskeviin suojaäännöksiin.²⁷

Norjan välimiesmenettelyä koskevassa laissa (lov om voldgift 2004-05-14 nr 25) on luottamuksellisuutta koskeva säännös. Säännöksen mukaan välimiesmenettely ja sitä koskeva ratkaisu eivät ole luottamuksellisia, ellei jokaisesta menettelystä erikseen toisin sovita. Sivullisilla on oikeus olla menettelyissä läsnä vain, jos osapuolet ovat sopineet asiasta. Myöskään Norjassa ei ollut ennen uuden lain säätämistä selvää kantaa välimiesmenettelyn luottamuksellisuuteen, vaikka oikeuskirjallisuudessa olikin hieman useammin esitetty näkökulmia sen puolesta kuin sitä vastaan.²⁸ Ratkaisu vaikuttaisi johtavan samankaltaiseen lopputulokseen kuin esimerkiksi Ruotsissa, vaikka Ruotsin lakiin ei jostain syystä haluttu ottaa asiasta nimenomaista säännöstä. Yksiselitteinen säännös luottamuksellisuudesta ei kuitenkaan jätä yhtä paljon varaa tulkinnalle, joten Norjan lainsäädännöllinen ratkaisu vaikuttaa perustellulta.

Englannissa välimiesmenettely on luottamuksellista ilman erillistä sopimistakin, vaikka siitä ei ole nimenomaista säännöstä laissa (Arbitration Act 1996). Salassapitovelvollisuutta perusteltiin alun perin tapauksessa *Dolling Baker v Merret* yleisellä käytännöllä pitää menettelyä koskevat seikat salassa, jonka vuoksi sen katsottiin olevan osa välimiesmenettelyn luonnetta. Salassapitovelvollisuus on nykyisin osa voimassaolevaa oikeutta, mutta sitä ei ole onnistuttu lukuisista oikeustapauksista huolimatta vielääkään määritte-

26 Ks. myös Liljeström 2011, s. 514–515; Peltonen 2005, s. 76 ja Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 319.

27 Ks. myös Peltonen 2005, s. 74; Heuman 2003, s. 14 ja Liljeström 2011, s. 513.

28 Ks. Nisja 2008, s. 187.

lemään täysin yksiselitteisesti tai poikkeuksetta.²⁹ Jotkut tuomarit ovat jo kyseenalaistaneet salassapitovelvollisuuden tarkoituksenmukaisuuden, ja velvollisuuden tulevaisuus vaikuttaa hieman epävarmalta.³⁰ Salassapitovelvollisuus perustuu nimenomaan voimassaolevaan oikeuteen eikä osapuolten oletettuun tarkoitukseen. Koska Englanti on common law -maa ja sen oikeusjärjestelmä on varsin erilainen kuin säädösoikeudellisissa valtioissa, tästä linjauksesta on vaikeampi tehdä johtopäätöksiä suhteessa Suomen valitsevaan oikeustilaan.³¹

Ranskassa on perinteisesti puollettu välimiesmenettelyn luottamuksellisuutta, koska oikeuskirjallisuudessa sitä on pidetty olennaisena osana menettelyn luonnetta.³² Tapauksessa *Société National Company for Fishing and Marketing “Nafimco” c/ Société Foster Wheeler Trading Company AG* kuitenkin yllättäen asetettiin asianosaisten salassapitovelvollisuus kyseenalaiseksi, kun kantaja ei onnistunut näyttämään, mihin se perustuu. Ratkaisun perusteella vaikuttaa siltä, että luottamuksellisuus ei ole nykyään Ranskassakaan aivan yksiselitteistä, eikä asianosaisilla välttämättä ole aina salassapitovelvollisuutta.³³

Uudessa-Seelannissa, Singaporessa, Hong Kongissa ja Intiassa on seurattu Englannissa omaksuttua linjausta salassapitovelvollisuudesta.³⁴ Uudessa-

29 Tapauksessa *Ali Shipping Corporation v Shipyard Trogir* todettiin, että salassapitovelvollisuus on osa voimassaolevaa oikeutta, mutta siihen on viisi laajakkoa poikkeusta: (i) osapuolten suostumus (ii) tuomioistuimen määräys myöhemmissä käsittelyissä (iii) tuomioistuimen lupa (iv) julkistaminen on välttämätöntä osapuolen legitiimien intressien suojaamiseksi (v) yleinen etu (“interests of justice”). Ks. yleisen etuun liittyen esimerkiksi tapaus *Emmott v Michael Wilson & Partners*.

30 Ks. tapaus *Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd v European Reinsurance Co of Zurich*, erityisesti kohta 20 ja Young – Chapman 2009, s. 26–27 ja 46.

31 Ks. myös Peltonen 2005, s. 75. Common law -maissa tuomioistuinten ratkaisuilla on oikeutta luova vaikutus, eli ne eivät pelkästään vahvista voimassa olevaa oikeustilaa. Ratkaisua perusteltiin yleisellä käytännöllä, joka on tapaoikeudellisessa järjestelmässä ymmärrettävämpää kuin säädösoikeudellisessa. Myös Suomessa tuomioistuinten ratkaisupakko johtaa käytännössä toisinaan aivan vastaavaan tilanteeseen kuin common law -maissa, eli tuomiot luovat oikeutta. Kun salassapitovelvollisuuden puolesta ja vastaan löytyy maasta riippumatta useita argumentteja, oikeusjärjestelmien erot eivät välttämättä ole ainoa selittävä tekijä. Vastaavanlaiseen ratkaisuun löytyisi varmasti perusteita muissakin valtioissa – myös Suomessa. Mikään ei kuitenkaan erityisesti viittaa siihen, että Englannin jokseenkin poikkeuksellinen näkökulma pitäisi omaksua esimerkiksi Suomessa.

32 Young – Chapman 2009, s. 39. Myös tapauksessa *Aita c/ Ojeh* on ainakin osittain vahvistettu tämä käsitys.

33 Ks. Young – Chapman 2009, s. 39.

34 Ks. Bhatia – Candlin – Sharma 2009, s. 6–7.

Seelannissa salassapidosta on otettu nimenomainen säännös lakiin (Arbitration Act 1996 No 99).³⁵ *Australiassa, Kanadassa, Yhdysvalloissa (Missouria ja Pohjois-Carolinaa lukuun ottamatta) ja Sveitsissä* on seurattu useimpien muiden valtioiden käytäntöä, eli asianosaisilla ei lähtökohtaisesti ole salassapitovelvollisuutta.³⁶

Salassapitovelvollisuudesta eri valtioissa esitetyistä näkemyksistä on hankala johtaa mitään yleistä sääntöä, mutta kaikissa käsitellyissä valtioissa myönnetään, että välimiesmenettelyyn liittyy vähintäänkin mielikuviin perustuva oletus luottamuksellisuudesta. Aina kun välimiesmenettelyssä on katsottu olevan suoraan lain nojalla salassapitovelvollisuus, siihen on formuloitu lukuisia poikkeuksia. Eri valtioissa omaksutut linjaukset eivät ainakaan johdonmukaisesti seuraa erottelua tapaoikeudellinen–säädoikeudellinen. Jokainen valtio tuntuu tekevän oman ratkaisunsa tapauskohtaisesti.

3 Sopimukseen perustuva salassapitovelvollisuus

Kuten edellä on todettu, asianosaisilla ei ole pelkästään välimiesmenettelyn luottamuksellisen luonteen perusteella salassapitovelvollisuutta menettelyssä. Heillä on kuitenkin yleisen sopimusvapauden periaatteen ja VML 23 §:n nojalla mahdollisuus sopia välimiesmenettelystä milloin tahansa varsin vapaasti.³⁷ VML sisältää myös pakottavia säännöksiä, kuten välityssopimuksen kirjallisen muodon vaatimus (3.1 §) ja kontradiktorisen periaatteen noudattaminen (22 §). Oikeusvertailu ei ole tässä yhteydessä yhtä mielekästä kuin luottamuksellisuutta tarkasteltaessa, koska jokaisessa valtiossa on jokseenkin itsenäisesti kehittyneet sopimusoikeudelliset periaatteet.³⁸

3.1 Nimenomainen sopiminen

Jos toinen osapuoli haluaa varmistaa välimiesmenettelyä koskevien seikkojen salassa pitämisen, yksinkertaisin tapa on sopia siitä nimenomaisesti. Sa-

35 Muita valtioita, joissa on laissa säädetty salassapitovelvollisuus ovat Espanja ja Skotlanti sekä Yhdysvaltojen Pohjois-Carolinan ja Missourin osavaltiot. Ks. Ritz 2010, s. 228. Vrt. Norjan välimiesmenettelyä koskeva laki.

36 Ks. esimerkiksi Young – Chapman 2009, s. 40–44 ja Ritz 2010, s. 244.

37 Asianosaiset eivät voi rajoittaa toisen oikeutta tai velvollisuutta antaa tietoa esimerkiksi vastuuvakuuttajalle tai täyttää pörssiyhtiöiden tiedonantovelvollisuutta.

38 Pois lukien esimerkiksi Suomen osalta Ruotsin sopimusoikeudelliset periaatteet, joista voi tässäkin tapauksessa saada käyttökelpoista tulkinta-apua.

lassapitovelvollisuudesta voi sopia erillisellä sopimuksella tai ottamalla salassapitoehdon välityssopimukseen tai -lausekkeeseen. Kun asianosaiset usein olettavat, että välimiesmenettely on luottamuksellista, välityssopimukseen otetaan vain harvoin mainintaa salassapidosta tai luottamuksellisuudesta. Salassapidosta sopiminen ei kuitenkaan voine rajoittaa asianosaisten oikeutta käyttää menettelyssä täysipainoisesti VML:n tarjoamia oikeuksia.³⁹

Mikäli asianosaiset eivät halua, että koko välimiesmenettely ja sen yhteydessä ilmi tulleet seikat on pidettävä salassa vain määrätyn poikkeuksin, salassapitoehdossa kannattaa erikseen määritellä, minkälaisia tietoja pidetään luottamuksellisina. Luottamukselliseksi voidaan määritellä esimerkiksi menettelyn olemassaolo, riidan luonteen ilmaiseminen, todisteina käytettävät asiakirjat, kirjalliset ja suulliset lausumat, liikesalaisuudet, menettelyyn osallistuvien nimet ja ratkaisun sisältö.⁴⁰ Lisäksi salassapitoehdossa voi olla hyvä määritellä, minkälaisia toimintatapoja asianosaisilta edellytetään salaisuuksien turvaamiseksi sekä missä tilanteissa ja millä edellytyksillä luottamuksellista tietoa voi julkistaa ehdosta huolimatta.⁴¹ Salassapitovelvollisuuden rikkomisen ja erityisesti kärsittyjen vahinkojen toteen näyttäminen voi olla hankalaa, joten salassapitoehdossa on hyvä sopia todistustaakan jakautumisesta ja erityisesti sopimussakosta.⁴²

3.2 Välityssopimuksen ja -lausekkeen tulkinta

Mikäli asianosaiset eivät ole välityssopimuksessa sopineet salassapidosta, voidaanko salassapitovelvollisuus kuitenkin johtaa sopimuksen tulkinnan kautta? Välityssopimus on tehtävä kirjallisesti, mutta se ei estä sopimuksen täydentämistä tulkinnalla.⁴³ Välityssopimusta on tulkittava yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden avulla, mutta myös sen erityispiirteet on otettava huomioon.⁴⁴ Erityisesti välityslausekkeen tulkinnassa korostuu

---

39 Ks. Peltonen 2005, s. 92.

40 UNCITRAL-noottien kohdat 31–32 ja Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 305. Ks. myös International Arbitration Study 2010, s. 31.

41 UNCITRAL-noottien kohta 32.

42 Ks. myös Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 306. Todistustaakan jakautumista voi kuitenkin olla käytännössä vaikea määritellä selkeästi.

43 Ks. Peltonen 2005, s. 67 ja Koulu 2008, erityisesti tulkinnan sisältökontekstista, s. 186–187.

44 Ks. Koulu 2008, s. 187–190. Välityssopimusta koskevaa yleistä tulkintaperiaatetta ei voida kuitenkaan määritellä.

sanamuodon merkitys, koska sen sisällöstä ei yleensä juurikaan neuvotella eikä muuta tulkinta-aineistoa välttämättä muodostu.⁴⁵ Tulkinta on hyödyllisempi yksilöllisissä sopimuksissa eikä siitä ole yleensä kovin paljon hyötyä, jos välityslauseke sisältyy vakiosopimukseen.⁴⁶ Tulkinta on siis yleensä hyödyllisempää välityssopimusten kuin -lausekkeiden sisältöä tarkasteltaessa. Välityslausekkeista kuitenkin neuvotellaan joskus osana muuta sopimusta, eivätkä ne aina sisälly vakiosopimukseen, joten tulkintaa ei ole syytä rajata koskemaan vain välityssopimuksia.

Kun välityssopimuksissa tai -lausekkeissa ei yleensä mainita mitään salassapidosta, sanamuodon mukainen tulkinta ei ole avuksi muutoin kuin olettamana, että salassapitovelvollisuudesta ei ole sovittu. Kun tarkoitus on tutkia, voidaanko asianosaisille johtaa salassapitovelvollisuus sopimuksen tulkinnan avulla, on keskityttävä niin sanottuihin tavanomaiseen ja tarkoituksenmukaiseen tulkintaan.⁴⁷ Tarkoituksenmukaisin näkökulma myös välityssopimuksen tulkinnalle on, että osapuolen tai osapuolten tarkoitusta pitää noudattaa ja suojata aina kun se on mahdollista.⁴⁸ Tulkintaa tarvitaan luonnollisesti vain, jos osapuolet ovat erimielisiä salassapitovelvollisuudesta.

Osapuolten tarkoitusta ja edellytyksiä voi olla hankala erottaa toisistaan, mutta sopimuksen tarkoitus suuntaa lähinnä tulevaan, edellytysten kytkeytyessä enemmän sopimuksen päätäntähetkellä vallinneisiin odotuksiin.⁴⁹ Onko asianosaisilla tarkoituksena varmistaa tulevaisuudessa luottamuksellinen välimiesmenettely vai onko heidän edellytyksensä ja oletuksenaan, että välityssopimus sisältää salassapitovelvollisuuden? On siis epäselvää, pitäisikö välimiesmenettelyn salassapitovelvollisuus kategorisoida osapuolten

45 Koulou 2008, s. 187.

46 Peltonen 2005, s. 68. Vakiosopimuksissa olevia tulkinnanvaraisia ehtoja tulkitaan usein laatijan vahingoksi, mutta tässä tapauksessa siitä ei ole kovin paljon hyötyä, jos salassapidosta ei mainita mitään.

47 Ks. tulkintaperiaatteista Koulou 2008, s. 188.

48 Ks. myös Peltonen 2005, s. 67. Lojaliteettivelvollisuutta ei ole mielekästä tarkastella tässä yhteydessä, koska sen perustuminen puhtaasti välityssopimukseen on epätodennäköistä – joskaan ei täysin mahdotonta – koska se liitetään yleensä erityisesti pitkäkestoisiin sopimussuhteisiin. Lojaliteettivelvollisuus ei myöskään tarkasti ottaen ole sopimuksen tulkintaa, koska sen avulla ei pyritä tulkitsemaan, mitä osapuolet ovat sopineet, vaan se vaikuttaa itsenäisenä perusteena ottaa toisen osapuolen etuja huomioon.

49 Ks. Hemmo 2003, s. 51–52 ja 404. Myös edellytys voi koskea odotusta tulevaisuudessa tapahtuvista seikoista.

tarkoitukseksi vai edellytykseksi.⁵⁰ Tarkoitusta ja edellytystä ei ole tässä tapauksessa välttämätöntä erottaa toisistaan.

Miten paljon tarkoitukselle ja edellytyksille annetaan merkitystä, riippuu paljon siitä, oliko välimiesmenettelyn luottamuksellisuus molempien vai pelkästään toisen osapuolen tarkoitus. Osapuolten tarkoitusta voi olla vaikea selvittää jälkikäteen. Jos kuitenkin pystytään luotettavasti selvittämään, että sopimuksentekohetkellä molempien osapuolten tarkoituksena on ollut käydä menettely luottamuksellisena, osapuolilla on salassapitovelvollisuus, vaikka toinen myöhemmin kiistäisi sen. Tämänkaltaiset tilanteet lienevät tosin käytännössä melko harvinaisia.

Kun vain toisen osapuolen tarkoituksena on ollut luottamuksellinen menettely, eikä toinen ole tiennyt, eikä hänen olisi edes pitänyt tietää tästä, osapuolilla ei ole salassapitovelvollisuutta.⁵¹ Jos osapuoli tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää toisen tarkoituksesta, toisella osapuolella voi olla mahdollisuus vaatia salassapitoa sillä perusteella, että hän ei olisi tehnyt välityssopimusta tietäessään, että menettely ei ole luottamuksellinen.⁵² Osapuolen olisi mahdollisesti pitänyt tietää tarkoituksesta esimerkiksi osapuolten välisen kommunikaation, tarkoituksen tavanomaisuuden tai alan sopimusikäntänon perusteella taikka jos se olisi olosuhteisiin nähden perusteltua.⁵³ Välimiesmenettelyn salassapitovelvollisuutta tarkasteltaessa etenkin osapuolten välisen kommunikaation pitäisi olla tarkastelun kohteena, koska muut vaatimukset lienevät hankalammin perusteltavissa. On myös väitetty, että koska välimiesmenettely oletetaan luottamukselliseksi ja sitä pidetään yleisenä käytäntönä, osapuolten voidaan katsoa muodostaneen välityssopimuksella yhteisymmärryksen salassapitovelvollisuudesta.⁵⁴

---

50 Vrt. Peltonen 2005, s. 67–68. Peltonen toteaa, että tarkoituksen käyttökelpoisuus näyttää tässä tilanteessa ongelmalliselta, koska se suuntautuu tulevaan. Edellytyksen tarkasteleminen sen sijaan on hänen mielestään käyttökelpoista, mutta silti hän tyytyy sen osalta vain lainaamaan Hemmoa (2003) ilman omaa pohdiskelua edellytysten tulkinnan antamista ratkaisuista nimenomaan salassapitovelvollisuuteen liittyviin ongelmiin.

51 Ks. myös Hemmo 2003, s. 626.

52 Ks. International Arbitration Study 2010, s. 30. Vastanneista 35 prosenttia ei tekisi välityssopimusta, jos menettely ei olisi luottamuksellista.

53 Ks. Hemmo 2003, s. 51 ja 628–630. Sopimusosapuolelle ei kuitenkaan voitane yleensä asettaa oma-aloitteista selonottovelvollisuutta toisen osapuolen tarkoituksista.

54 Ks. *NJA 2000 s. 538*. Tapauksessa on käsitelty vastaavanlaisia Ruotsin oikeuskirjallisuudessa esitettyjä näkemyksiä. HD kuitenkin torjui nämä väitteet, mikä vaikuttaa melko perustellulta ratkaisulta.

Osapuolten välillä voi olla tehty useita välityssopimuksia tai heillä saattaa olla erilainen välityslauseke eri sopimuksissa ja eri tilanteita varten.⁵⁵ Mikäli osapuolet ovat nimenomaisesti sopineet salassapidosta toisessa välillään tehdyssä välityssopimuksessa, tämä saattaa vaikuttaa myös sellaisen välityssopimuksen tulkintaan, johon ei ole otettu salassapitoehto.⁵⁶ Osapuolten aikaisemman välityssopimuksia koskevan käytännön huomioon ottaminen ei edellytä, että osapuolet olisivat joutuneet todellisuudessa turvautumaan aikaisemmin välimiesmenettelyyn, vaan on riittävää, että he ovat tehneet useampia välityssopimuksia.

Noudatetulla sopimuskäytännöllä voi olla vaikutusta sopimuksen tulkintaan ja täydentämiseen. Esimerkiksi aikaisemmin käytetyt vakioehdot voivat tulla helpommin sovellettaviksi samojen osapuolten vastaavissa sopimuksissa.⁵⁷ Tulkintavaikutus edellyttää, että sopimukset ovat riittävän samankaltaisia ja että niillä on läheinen ajallinen yhteys.⁵⁸ Myös salassapitoehdon sisältävän sopimuksen laadinta-ajankohdalla on merkitystä. Pääsääntöisesti tulkintaa voi käyttää vain niissä tilanteissa, joissa aikaisemmissa sopimuksissa ollut salassapitoehto on jätetty myöhemmästä sopimuksesta pois. Mikäli sopimuksilla on riittävän läheinen ajallinen yhteys, myös myöhemmässä sopimuksessa voitaisiin katsoa olevan salassapitovelvollisuus. Päinvastainen tilannekaan ei ole kuitenkaan täysin poissuljettu. Salassapitovelvollisuus voidaan johtaa myös myöhemmin laaditusta sopimuksesta sitä edeltäviin sopimuksiin, jos sopimukset on laadittu ajallisesti erittäin lähekkäin. Jos sopimuksia ei ole laadittu ajallisesti lähekkäin ja myöhempiin sopimuksiin otetaan salassapitoehto, tilanne voidaan tulkita niin, että salassapitovelvollisuus ei ulotu aikaisempiin sopimuksiin. Toisaalta tarkoitus on voinut olla nimenomaisesti vahvistaa aikaisempi käsitys salassapidosta myöhempään sopimukseen. Aikaisempi sopimuskäytäntö ei vaikuta tulkintaan, jos asianosaisten tarkoituksena on nimenomaan ollut muuttaa vallitsevaa käytäntöään.

---

55 Ks. myös Koulu 2008, s. 192–193.

56 Vrt. edellä käsitelty Norjan välimiesmenettelyä koskevan lain luottamuksellisuutta koskeva säännös, jossa on nimenomaisesti mainittu, että jokaisen välimiesmenettelyn salassapidosta pitää sopia erikseen.

57 Hemmo 2003, s. 591.

58 Ibid.

Pääsääntö on, että välityssopimus tai -lauseke on sopimuskohtainen.⁵⁹ Joskus välityssopimus tai -lauseke voi kuitenkin liittyä osaan laajempaa sopimuskokonaisuutta tai puitesopimusta, jolloin on perusteltua noudattaa niin sanottua hierarkiasääntöä. Jos sopimuskokonaisuudesta on erotettavissa hierarkkisesti ylempi pääsopimus, sen välityslauseke kattaa myös alemmanasteiset erilliset sopimukset, ellei muu tulkinta-aineisto kumoa tätä oletta-
maa.⁶⁰ Tässä tapauksessa pääsopimuksen välityslausekkeessa oleva salassapitoehto tulee sovellettavaksi myös alemmanasteisissa sopimuksissa, vaikka niissä ei ole kyseistä ehtoa.

3.3 Asianosaisten välisten muiden sopimusten vaikutus

Välityssopimus tai -lauseke on lähes poikkeuksetta vain pieni osa osapuolten sopimuskokonaisuutta. Samalla välimiesmenettely on usein vain pieni osa kokonaisjärjestelyä. Osapuolten välinen kokonaisjärjestely on välttämätöntä ottaa huomioon salassapitovelvollisuutta arvioitaessa. On siis irtauduttava välityssopimuksen ja -menettelyn arvioimisesta täysin erillisenä ja itsenäisenä oikeustoimena. Vain näin voidaan saavuttaa tarkoituksenmukainen lopputulos, erityisesti osapuolten kokonaisjärjestelyyn liittyvän luottamuksen ja tarkoituksen suojaamisen näkökulmasta. Näitä kysymyksiä tarkasteltaessa yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden rooli korostuu.

3.3.1 Salassapitoehto muussa asianosaisten välisessä sopimuksessa

Mikäli henkilöä sitoo lakiin tai sopimukseen perustuva salassapitovelvollisuus, välimiesmenettely ei poista tätä velvollisuutta. Muilla asianosaisten välisillä sopimuksilla, joissa on salassapitoehto, on siis merkitystä myös välimiesmenettelyssä. Jos salassapitoehto on jossakin muussa kuin välimiesmenettelyn kohteena olevassa sopimuksessa, myös salassapitoehdon sisältävä sopimus on otettava huomioon. Kun salassapitoehto on osana sopimusta, josta riidellään välimiesmenettelyssä, on kyseinen ehto sitäkin merkityksellisempi. Joissakin tilanteissa se saattaa jopa velvoittaa asianosaisia pitämään

---

59 Koulou 2008, s. 192.

60 Ks. Koulou 2008, s. 193–195.

välimiesmenettelyä koskevat seikat salassa, vaikka välityssopimuksessa tai -lausekkeessa ei olisikaan salassapitoehtoa.⁶¹

Kun asianosaisten sopimukseen sisältyy salassapitoehto ja tästä sopimuksesta aiheutunut riita on välimiesten käsiteltävänä, ehdon sisältö vaikuttaa siihen, katsotaanko myös välimiesmenettelyyn liittyvät prosessuaaliset tiedot tai sen aikana ilmi tulleet seikat luottamuksellisiksi.⁶² Luottamuksellinen tieto voidaan määritellä ehdossa esimerkiksi seuraavilla tavoilla.⁶³

- kaikki osapuolten kannalta (taloudellisesti) merkityksellinen tieto,
- kaikki määriteltävään sopimukseen tai yhteistyön kohteeseen liittyvä tieto,
- liikesalaisuuksia koskeva tieto,
- salaiseksi merkitty ja muu salaiseksi ymmärrettävä tieto,
- ainoastaan salaiseksi merkitty (kirjallinen) tieto sekä
- tieto ei ole salaista, ellei sitä nimenomaan sovita salaiseksi.

Kun tarkastelun lähtökohtana on, että asianosaiset eivät ole sopineet erikseen välimiesmenettelyn salassapidosta, erityisesti kolme ensiksi mainittua ehdon sisällön määrittelyä ovat käyttökelpoisia. Kolme jälkimmäistä ehtoa vaativat nimenomaista sopimista.

Mikäli osapuolet sopivat kaiken heidän kannaltaan merkityksellisen tiedon luottamukselliseksi, tämä voi johtaa myös välimiesmenettelyä koskevaan salassapitovelvollisuuteen. Jos toiselle osapuolelle on merkitystä esimerkiksi

---

61 Toisin Ovaska 2007, s. 61. Ovaska toteaa lakonisesti perustelematta ja mihinkään viittaamatta, että jos asianosaisten välisessä sopimuksessa on salassapitoehto – eikä sitä siis ole välityslausekkeessa – se tarkoittaa vain sopimukseen ja liikesalaisuuksiin kohdistuvaa salassapitoa, mutta ei välimiesmenettelyprosessin salassapitoa. Koska väitettä ei ole perusteltu, Ovaskan näkemykselle ei voi tässä tapauksessa antaa juurikaan painoarvoa. Kun Ovaskan tarkoitus on ollut tehdä käytännön tarpeisiin suuntautunut teos, hänen väitteensä on jokseenkin perusteltu, jos sopimusehdot on hänen kokemuksensa mukaan yleensä muotoiltu siten, että niistä ei voida johtaa salassapitovelvollisuutta välimiesmenettelyyn.

62 Ks. myös Peltonen 2005, s. 92.

63 Ks. Rahnasto 2001, s. 84–85 ja Hemmo 2005, s. 326.

sillä, että menettely ei tule kenenkään tietoon, salassapitovelvollisuus voi kohdistua myös välimiesmenettelyprosessiin, jolloin menettelyn olemassaoloa ei saa paljastaa. Toisaalta näin muotoiltu salassapitoehto vaikuttaa melko laajalta ja tulkinnanvaraiselta. Asianosaisella lienee jonkinlainen velvollisuus perustella, miksi tieto on merkityksellistä ja olisi pidettävä salassa. Näin laaja salassapitoehto on perusteltua esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa tiedon luovutus on pääosin yksisuuntaista.⁶⁴ Käytännössä tämänkaltaiset ehdot lienevät kuitenkin harvinaisia.

Kaiken määriteltyyn sopimukseen tai yhteistyön kohteeseen liittyvän tiedon määrittelemisen salaiseksi lienee melko yleisesti käytetty salassapitoehto. Tällainen ehto ulottaa vaikutuksensa myös välimiesmenettelyyn, mutta ei ole selvää, missä laajuudessa. Ainakin menettelyssä ilmi tulleet sopimukseen tai yhteistyön kohteeseen olennaisesti liittyvät seikat on pidettävä salassa, vaikka ne tulisivat toisen osapuolen tietoon vasta menettelyn aikana. Välimiesmenettely ei välttämättä ole sanan suppeassa merkityksessä *sopimusta koskevaa* tietoa, mutta kun se johtuu nimenomaan kyseisestä sopimuksesta, sen voidaan katsoa liittyvän sopimukseen niin olennaisesti, että myös menettely on pidettävä salassa. On siis mahdollista, että myös prosessiin liittyvät seikat on pidettävä salassa, jolloin toinen osapuoli ei saisi kertoa välimiesmenettelyn osapuolista ja kohteesta tai edes sen olemassaolosta. Voi olla, että osapuoli ei halua kenenkään tietävän alkuperäisen sopimussuhteen tai yhteistyön olemassaolosta, jolloin välimiesmenettelyn olemassaolon julkistaminen mitätöisi tämän tarkoituksen.

Salassapitoehto määritellään usein vain liikesalaisuuksia koskevaksi, eikä ehdosta silloin voi johtaa välimiesmenettelyä koskevaa salassapitovelvollisuutta.⁶⁵ Tällöinkin voidaan ehdon muotoilusta riippuen katsoa, että myös vasta menettelyssä ilmi tulleet liikesalaisuudet on pidettävä salassa. Välimiesmenettelyssä ei nimittäin oltaisi ilman kyseistä sopimusta, ja tässä tapauksessa toinen osapuoli saa liikesalaisuuksia välillisesti alkuperäiseen sopimukseen perustuen.

---

⁶⁴ Rahnasto 2001, s. 85.

⁶⁵ Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 306. Ks. myös Liljeström 2011, s. 518–519.

3.3.2 Lojaliteettivelvollisuus

Lojaliteettivelvollisuutta ei ole määritelty lainsäädännössä. Se on oikeusperiaate, joka on muotoutunut pitkälti oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa. Lojaliteettiperiaatteesta on muodostunut yksi sopimusoikeuden keskeisiä periaatteita, joka korostuu pitkäkestoisissa sopimuksissa.⁶⁶ Väljästi ymmärrettyinä lojaliteetti merkitsee velvollisuutta ottaa omassa toiminnassa huomioon myös toisten osapuolten etuja, ja sen tarkempi sisältö riippuu toimintaympäristöstä ja kokonaisjärjestelystä.⁶⁷ Sopimusosapuolilla voi olla toisiaan kohtaan sellainen lojaliteettivelvollisuus, joka on otettava huomioon myös välimiesmenettelyssä. Lojaliteetin arvioimiseen voi vaikuttaa muun muassa, kuinka pitkään osapuolten yhteistyö on jatkunut ja jatkuuko se vieläkin sekä onko riidan kohteena kestosopimus ja jos ei, niin onko osapuolilla muita kestosopimuksia.

Lojaliteettivelvollisuuden vahvuus ja käyttökelpoisuus perustuu erityisesti sen tulkintaa ohjaavaan vaikutukseen.⁶⁸ Jos sopimuksen tulkinta viittaa salassapitovelvollisuuden suuntaan, voidaan lojaliteettiperusteen katsoa voimistavan tätä tulkintaa. Tällaisessa tapauksessa salassapitovelvollisuuden voidaan katsoa syntyneen. Aina ei olekaan selvää, perustuuko salassapitovelvollisuus salassapitoehtoon, sopimuksen tulkintaan vai lojaliteettivelvollisuuteen.

Lojaliteettiperiaatteen mukaisesti osapuolella voi olla velvollisuus pitää välimiesmenettelyä koskevat seikat salassa, jos hän tietää, että se on toisen osapuolen etujen mukaista, eikä se ole vastoin hänen omia etujaan. Tietynasteinen etujen punninta ja suhteellisuus on perusteltua, eli asianosaiset eivät saa ajaa vain omia etujaan, jos samalla aiheutetaan toiselle kohtuutonta hait-

---

66 Ks. *KKO 1993:130*; Tolonen 2003, s. 161–162; Karhu 2008, s. 103, 106 ja 114 sekä Hemmo 2003, s. 53–54. Lojaliteettivelvollisuus lienee vielä korostetumpi pitkäaikaisen sopimuksen tai yhteistyön kestäessä kuin sen päättymisen jälkeen. Välimiesmenettely saattaa usein katkaista asianosaisten välisen sopimussuhteen, mutta toisaalta lojaliteettivelvollisuuden ei kuitenkaan voida katsoa katkeavan välittömästi sopimussuhteen päättymisen jälkeen.

67 Karhu 2008, s. 101, 114 ja 116. Karhun mukaan oikeudellinen lojaliteetti on aidosti kiistanalainen käsite, eikä sille ole tarkkaa määritelmää.

68 Ks. myös Liljeström 2011, s. 512 ja 514. Liljeström toteaa, että lojaliteettivelvollisuus ei sellaisenaan voi velvoittaa luottamukselliseen välimiesmenettelyyn, vaan se vaatii tuekseen lainsäädännön tai sopimusehdon.

taa.⁶⁹ Näin ollen asianosaisilla saattaa olla tapauskohtainen salassapitovelvollisuus, jonka mukaan asianosainen ei saa tuoda välimiesmenettelyä koskevia seikkoja julkisuuteen, ellei hänellä ole oikeudellista tai muuta perusteltua syytä siihen.⁷⁰ Ainakin selvästi haitalliset ja tarpeettomat julkaisut voidaan estää.⁷¹ Toisaalta lojaliteettivelvollisuus voi myös tarjota syyn poiketa salassapitovelvollisuudesta.⁷² Lojaliteettivelvollisuus korostuu editiovaatimuksen yhteydessä, jolloin erityisesti sellaiset seikat, jotka ovat osana menettelyä vain toisen pyynnöstä, on pidettävä salassa.

4 Välimiesmenettelyssä tietoon tulleiden yrityssalaisuuksien suoja

Kuten aikaisemmin jo todettiin, jos henkilöä sitoo lakiin tai sopimukseen perustuva salassapitovelvollisuus, välimiesmenettely ei poista tätä velvollisuutta. Tässä luvussa ei tarkastella kaikkia mahdollisia salassapitovelvollisuuden perustavia säännöksiä, vaan keskitytään niihin, joiden soveltuminen riippuu siitä, miten luottamuksellinen tieto on saatu. Tarkasteltavana ovat tavanomaisimmat ja tulkinnanvaraisimmat tilanteet, kun yrityssalaisuus on tullut ilmi välimiesmenettelyssä.⁷³

4.1 Rikosoikeudellinen vastuu

Rikoslaki (19.12.1889/39) sisältää useita yrityssalaisuuksien suojasäännöksiä, mutta arvioitaessa salassapitovelvollisuutta välimiesmenettelyssä, olennaisimpana voidaan pitää 30 luvun 5.1 §:n 3 kohtaa.⁷⁴ Sen mukaan yrityssalaisuuden rikkomisesta on tuomittava se, ”joka hankkiiakseen itselle tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää täl-

69 Ks. Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 319.

70 Ks. myös *NJA 2000 s. 538*, jossa Svean hovioikeus oli viitannut lojaliteettivelvollisuuteen. Ks. myös Kurkela – Uoti 1995, s. 72. Heidän mukaansa tietoja ei tulisi luovuttaa ilman oikeudellista perustetta, mutta he eivät perustele kantaansa. Ks. myös alaviite 14.

71 Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 319. Heidän mukaan haitallisen tiedon täsmentämiseen voidaan käyttää hyväksi lain sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) 1 §:n yleislauseketta. Yleislauseketta käsitellään jäljempänä tarkemmin (luku 4.2). Ks. myös Liljeström 2011, s. 514.

72 Kotiranta – Ylikantola 2005, s. 319.

73 Tarkastelun ulkopuolelle jäävät esimerkiksi työsopimuslain (55/2001) liike- ja ammattisalaisuuksia koskeva 3:4 sekä immateriaalioikeuksia koskevat säännökset. Immateriaalioikeudet säilyvät siitä riippumatta, miten toinen henkilö on saanut niitä koskevista seikoista tiedon. Ks. tarkemmin Peltonen 2005, s. 91.

74 Ks. Peltonen 2005, s. 89.

laista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa”. Rikoslain säännöksiä tulkittaessa lähtökohtana on sanamuodon mukainen tulkinta. Ei täten ole todennäköistä, että välimiesmenettelyssä ilmi tulleet yrityssalaisuudet voitaisiin katsoa tulleen tietoon *suorittaessaan tehtävää toisen puolesta*, vaikka välimiesmenettely perustuisikin tähän tehtävään liittyviin riitoihin.

Muuten luottamuksellinen liikesuhde voi perustua esimerkiksi sopimukseen, sopimusneuvotteluihin tai neuvonpitoon.⁷⁵ Välimiesmenettelyä käytetään usein liikesuhteissa ilmeneviin riitoihin, joten asianosaisella saattaa rikoslain perusteella olla velvollisuus pitää välimiesmenettelyssä ilmi tulleet yrityssalaisuudet salassa. Luottamuksellinen liikesuhde voi perustua joko suoraan välityssopimukseen tai vaihtoehtoisesti muuhun osapuolten väliseen sopimukseen, josta välimiesmenettely johtuu. Lain sanamuodon mukainen tulkinta ei siis välttämättä rajaa välimiesmenettelyä säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.⁷⁶

4.2 Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa

Laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (22.12.1978/1061, SopMenL) on useita yrityssalaisuuksien suojaäännöksiä, mutta arvioitaessa salassapitovelvollisuutta välimiesmenettelyssä, erityisesti 4.3 § ja 1 §:n yleislauseke ovat olennaisia.⁷⁷

SopMenL:n 4.3 §:n mukaan se, joka ”elinkeinonharjoittajan puolesta tehtävää suorittaessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta tai jolle työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa on uskottu tekninen esikuva tai tekninen ohje, ei saa sitä oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista”. Sanavalinta *tehtävää suorittaessa* viittaa toimeksiannon suorittamista varten saatuihin tietoihin, joten se ei liene sovellettavissa välimiesmenettelyyn. Teknisen esikuvan tai ohjeen oikeudeton käyttäminen tai ilmaiseminen koskee myös tilanteita, joissa ne on uskottu toiselle liiketarkoituksessa. Tietojen antamista välimiesmenettelyssä ei voida katsoa tapahtuvan lii-

75 Ks. HE 66/1988, s. 86 ja Vapaavuori 2005, s. 98–99. Vapaavuoren mukaan *suorittaessaan tehtävää toisen puolesta* viittaa vain toimeksiantosopimuksiin, mutta *muuten luottamuksellinen suhde* voi perustua muuhunkin sopimukseen.

76 Vrt. Liljeström 2011, s. 512–513.

77 Ks. myös Peltonen 2005, s. 88–89 ja Liljeström 2011, s. 512–513.

ketarkoituksessa, ja tekninen esikuva tai ohje on huomattavasti suppeampi käsite kuin yrityssalaisuus. Näin ollen SopMenL:n 4.3 §:stä ei voida johtaa asianosaiselle salassapitovelvollisuutta välimiesmenettelyssä ilmi tulleiden seikkojen osalta.⁷⁸

Yrityssalaisuuden loukkaaminen saattaa – erityisesti karkeissa väärinkäytöstilanteissa – olla SopMenL:n 1 §:n yleislausekkeen vastainen.⁷⁹ Sen mukaan ”elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä”. Olenaista on, että välimiesmenettely tai sitä koskevien seikkojen ilmaiseminen liittyy jollakin tavalla elinkeinotoimintaan. Yleislausekkeen soveltuminen lienee kuitenkin varsin poikkeuksellista. Se edellyttäisi esimerkiksi tietojen julkaisemista pelkästään toisen vahingoksi, eli siten, että julkaisija ei hyödy siitä itse mitään ja samalla toinen osapuoli kärsii tietojen julkaisemisesta.⁸⁰

5 Salassapitovelvollisuuden hyödyt ja haitat

Lopuksi on perusteltua lyhyesti tarkastella salassapitovelvollisuuden tarkoituksenmukaisuutta. Salassapitovelvollisuuden hyötyjä ja haittoja voidaan nimittäin käyttää reaalina argumentteina tulevaisuuden kehitystarpeita arvioitaessa sekä lain tai sopimuksen tulkinnassa.⁸¹ Salassapitovelvollisuuden yhteydessä mainitut hyödyt ja haitat ovat usein pitkälti yhteneviä julkisuuden ja ei-julkisuuden yhteydessä esitettyjen väitteiden kanssa.

Salassapitovelvollisuuden puolesta voidaan mainita muutama yleisesti esitetty väite. Salassapitovelvollisuuden puuttuminen voi vaarantaa joitakin ei-julkisuuden etuja, kuten yrityssalaisuuksien ja yhteistyösuhteiden salassa pysymistä sekä maineen säilymistä. Kun välimiesmenettelyä koskevat seikat on pidettävä salassa, toinen osapuoli ei voi esimerkiksi käyttää mediaa

---

78 Ks. myös Peltonen 2005, s. 90.

79 Ks. Castrén 1980, s. 424–426.

80 Ks. myös Peltonen 2005, s. 90. Peltosen mukaan vaikutusta voi olla myös sillä, millaiseen sopimussuhteeseen menettelyn riitakysymys liittyy ja onko sopimussuhde vielä voimassa sekä sillä, onko asianosainen vaatinut antamaan yrityssalaisuudet välimiesmenettelyn aineistoon toisen osapuolen suostuessa siihen samalla korostaen salassapidon merkitystä.

81 Ks. reaalista oikeuslähteistä ja reaalista harkinnasta tarkemmin esimerkiksi Tolonen 2003, s. 50–66 ja 152–164.

painostusvälineenä.⁸² Usein todetaan, että luottamuksellisuus on olennainen osa välimiesmenettelyn luonnetta, joten osapuolten oletusarvona lienee useimmiten menettelyn salassa pitäminen. Osapuolten perusteltuja odotuksia tätä koskien on hyvä suojata, koska se on voinut vaikuttaa menettelyn valintaan. Mikäli välimiesmenettelyssä vallitsisi pelko tietojen pääsystä julkisuuteen, tämä voisi vaikuttaa menettelyn vapaamuotoisuuteen ja mahdollisen sovinnon saavuttamiseen.⁸³ Lisäksi asianosaisten pitäisi tarkemmin miettiä, mitä he uskaltavat esittää väitteidensä tueksi menettelyn aikana.⁸⁴ Välimiehet eivät voisi perustella tuomioitaan yhtä vapaasti, koska heidän pitäisi varoa, että liike- tai muita salaisuuksia ei päädy ratkaisuun.

Salassapitovelvollisuutta voi kritisoida lukuisin perustein. Merkittävä käytännön ongelma on, että salassapitovelvollisuuden ulottuvuutta on vaikea määritellä tarkkarajaisesti ja siitä on joskus poikettava muun tärkeän edun suojelemiseksi. Salassapitovelvollisuus saattaa joissakin tilanteissa esimerkiksi rajoittaa liikaa perustuslain suomaan sananvapautta. Välimiesmenettelyn luottamuksellisuus mainitaan usein menettelyn etuna, mutta ei ole selvää, miten paljon luottamuksellisuus vaikuttaa käytettävän riidanratkaisukeinon valintaan.⁸⁵ Empiiristen tutkimusten tekeminen välimiesmenettelyistä on hankalaa, koska niiden lukumäärästä ja sisällöstä ei ole tarkkaa tietoa. Julkisen välimieskäytännön puuttuminen voi johtaa ennakoimattomuuteen, eli toisin sanoen samaan oikeudelliseen ongelmaan voi muodostua tarpeettomasti erilaisia ratkaisuja ja välimiesten asiantuntemusta sekä ratkaisujen laatua voi olla vaikea arvioida etukäteen.⁸⁶ Aikaisempia välitystuomioita

82 Ks. myös Nisja 2008, s. 189. Ns. *trial by newspaper*, eli asian käsitteleminen julkisuudessa toisen osapuolen (tai hänen asiamiehensä tai avustajansa) aloitteesta ja hänen etuja korostavalla tavalla ennen ratkaisua ei siis ole mahdollista, joten välimiehet saavat työrauhan. Painostuksen kohteena voivat myös olla esimerkiksi toinen osapuoli, todistajat tai heidän läheisensä.

83 Ks. myös Heuman 2003, s. 13.

84 Ks. myös Heuman 2003, s. 13 ja Liljeström 2011, s. 515.

85 Ks. esimerkiksi International Arbitration Study 2010, s. 29–31; Young – Chapman 2009, s. 30; Nisja 2008, s. 188–189; Liljeström 2009, s. 32; Liljeström 2011, s. 509–510 ja SOU 1995:65, s. 177–178.

86 Ks. Bhatia – Candlin – Sharma 2009, s. 11–12 ja International Arbitration Study 2010, s. 27–28 ja 31. Tämä ongelma ei ole niin suuri silloin, kun välimiesmenettely käydään Keskuskauppakamarin sääntöjen mukaan, koska välityslautakunta voi arvioida annettujen tuomioiden laatua jälkikäteen. Kaikki välitystuomiot on nimittäin talletettava välityslautakunnan arkistoon (Keskuskauppakamarin säännöt 43.1 §). On tosin huomattava, että tämä ei edelleenkään anna asianosaisille mahdollisuutta arvioida välimiesten asiantuntemusta ja ratkaisujen laatua, vaan pelkästään välityslautakunta voi ottaa aikaisemmat tuomiot huomioon valitessaan välimiestä.

voisi myös käyttää välimiesten kouluttamiseen.⁸⁷ Välimiehet voisivat olla motivoituneempia tutkimaan ja perustelemaan menettelyssä käsiteltyjä asioita huolellisemmin, jos he tietäisivät, että välitystuomiot päätyvät muiden tarkasteltavaksi.⁸⁸

Salassapitovelvollisuuden kritisoinnin yhteydessä esitetyt perustelut eivät toisaalta ole aina kaikilta osin puolustettavissa. Voidaan esimerkiksi kysyä, onko aikaisempien välitystuomioiden tarkastelemisesta oikeasti hyötyä? Välistystuomioiden oikeuslähdeopillinen asema ei ole selvä – sitä voidaan pitää korkeintaan sallittuna oikeuslähteenä.⁸⁹

Mikäli jollain erityisalalla, kuten esimerkiksi rakennusurakoissa, käytetään enimmäkseen välimiesmenettelyä riidanratkaisukeinona, alalla ei muodostu ohjaavaa oikeuskäytäntöä, jos välitystuomiot pidetään salassa.⁹⁰ Kun välimiesmenettelyssä oleva riita koskee jotain tiettyä kapeaa erityisalaa, aikaisempien alalla annettujen välitystuomioiden huomioiminen voi olla tarpeen.⁹¹ Vaikka kyseessä olisi jokin erityisala, jossa käytetään riidanratkaisukeinona enimmäkseen välimiesmenettelyä, ongelmaksi muodostuu ratkaisujen saatavuus.⁹² Kun kaikkia annettuja välitystuomioita ei ole kootusti saatavilla, välimiehet eivät voi tietää, ovatko heidän tiedossa olevat ratkaisut hyviä vai huonoja ja mihin lopputulokseen muissa tuomioissa on päädytty. Valtaosa välimiesmenettelyistä ei koske mitään erityisalaa, vaan käsiteltävänä on erittäin laaja kirjo oikeusongelmia. Näissä tapauksissa muiden välitys-

87 Ks. Bhatia – Candlin – Sharma 2009, s. 11.

88 Ks. Heuman 2003, s. 13 ja Turunen 2007, s. 53.

89 Ks. myös Turunen 2007, s. 59.

90 Heuman 2003, s. 13–14.

91 Esimerkiksi osakeyhtiölain mukaisissa lunastusriidoissa käsitellään aina samaa oikeuskysymystä. Kun vain tosiseikat vaihtelevat, välitystuomioissa vakiintuneita tulkintoja on yleensä perusteltua seurata muissakin välitystuomioissa. Lisäksi lunastusriitoja koskevat välitystuomiot ovat julkisia, ja ne säilytetään Patentti- ja rekisterihallituksessa, joten välimiehillä on pääsy kaikkiin aikaisempiin ratkaisuihin. Välimiesten vakiintuneet käytännöt ja tulkinnot antavat osakeyhtiön toimijoille aiheen odottaa, että vastaavaa käytäntöä noudatetaan jatkossakin. Kun alalla aletaan toimia ratkaisujen osoittamalla tavalla, menettely muodostuu alan käytännöksi pelkän välimieskäytännön sijaan.

92 Tämä ongelma on myös Keskuskauppakamarin sääntöjen mukaan käytävässä menettelyssä. Vaikka välityslautakunnalle toimitetaan asiasta annettu tuomio, kyseinen tuomio on kuitenkin pidettävä salassa (Keskuskauppakamarin säännöt 43 §), eikä sitä näin ollen voida antaa muille välimiehille. Vrt. ICC-sääntöjen liite II Art. 1, jonka mukaan tutkijalle voidaan joskus antaa oikeus tutustua tuomioon. ICC myös julkaisee tuomioita anonyymeinä, joten ratkaisujen saatavuus ei tuota ongelmia. Suomen kaltaisessa pienessä maassa asianosaiset voisi olla helposti tunnistettavissa siitä huolimatta, että tuomiot julkaistaisiin anonyymeinä.

tuomioiden hyödyntäminen vaikuttaa vähemmän perustellulta, koska asianosaiset haluavat nimenomaan *kyseisten välimiesten asiantuntemukseen* perustuvan ratkaisun. Jos muita tuomioita seurattaisiin tarkasti, välimiehen valinta menettäisi merkitystään.

Edellä esitetyn perusteella, välitystuomioiden käyttämiseen oikeuslähteenä on suhtauduttava pidättyvästi,⁹³ eikä salassapitovelvollisuus aiheuta erityisiä ongelmia tässä suhteessa. Mainittujen seikkojen lisäksi löytyy varmasti useita muitakin perusteluja sekä puolesta että vastaan, mutta jo lyhyt katsaus salassapitovelvollisuuden tarkoituksenmukaisuuden yhteydessä esitettyihin yleisimpiin väitteisiin osoittaa, että perusteluja on kumpaankin suuntaan. Tarkoituksenmukaisuus ratkeaa näin ollen parhaiten tapauskohtaisessa tarkastelussa, jolloin perusteluiden painoarvoa voi punnita keskenään.

Salassapitovelvollisuuden puolesta esitetyt väitteet korostavat pääasiassa asianosaisten näkökulmaa ja vastaväitteet korostavat yleistä etua. Toisaalta välimiesmenettelyn luonne on aivan erilainen kuin esimerkiksi yleisen tuomioistuinmenettelyn, koska välimiesmenettely on *yksityistä* lainkäyttöä. Näin ollen voidaan pohtia, onko välimiesmenettelyn päätarkoitus ylipäänsä palvella yleistä etua vai välimiesmenettelyn käyttäjiä, eli pääasiassa yrityksiä. Antamalla yksityisille toimijoille vapaat kädet ratkoa riitansa haluamallaan tavalla, myös yleinen etu voi itse asiassa tulla parhaiten otetuksi huomioon.

6 Päätelmät

Suomessa salassapitovelvollisuutta on vaikea perustella välimiesmenettelyn luonteeseen liittyvällä luottamuksellisuudella. Myös useissa muissa valtioissa on päädytty samaan ratkaisuun. Asianosaiset voivat sopia salassapidosta, jolloin velvollisuus voi perustua joko välityssopimukseen tai muuhun asianosaisten väliseen sopimukseen. Sopimusoikeudelliset periaatteet ja sopimuksen tulkinta voivat myös muodostaa asianosaisille tapauskohtaisen salassapitovelvollisuuden. Lisäksi erilaiset yrityssalaisuuksien suojaäännökset voivat johtaa salassapitovelvollisuuteen, mutta niiden soveltuminen ei liene useimmissa tapauksissa kovin todennäköistä.

---

93 Pois lukien lunastusriitoja koskevat välimiesmenettelyt, joissa edellä selostettuja ongelmia ei ole.

Asianosaisten oletus luottamuksellisuudesta saattaa perustua esimerkiksi ei-julkisuuteen, käsitykseen yleisestä käytännöstä tai pitkäaikaiselta sopimuskumppanilta odotettavaan lojaaliin käytökseen. Usein oletus on kuitenkin vain harhaluulo. Asianosaisilla ei yleensä ole salassapitovelvollisuutta välimiesmenettelyssä. Tietyissä tapauksissa osapuolilla on kuitenkin velvollisuus pitää välimiesmenettelyä koskevia seikkoja salassa. Salassapitovelvollisuus on herkemmin johdettavissa yrityssalaisuuksia ja muita riidan kohdetta koskeviin seikkoihin kuin menettelyn prosessuaalisiin kysymyksiin. Välityssopimuksiin ja -lausekkeisiin otetaan luultavasti tulevaisuudessa yhä useammin varmuuden vuoksi määräys salassapidosta.

De lege ferenda -näkökulmasta tarkasteltuna lakiin välimiesmenettelystä olisi syytä lisätä olettamassäänös salassapidosta. VML:iin on tarkoituksenmukaista ottaa säännös, jonka mukaan välimiesmenettely olisi pidettävä salassa, ellei toisin ole sovittu.⁹⁴ Salassapitovelvollisuuden asettamista tukee oletama välimiesmenettelyn luottamuksellisesta luonteesta ja tähän liittyvistä asianosaisten perustelluista odotuksista sekä salassapitovelvollisuuden tarkoituksenmukaisuus. Tämä selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa, eikä välityssopimuksen laadinnassa noudatettuja käytäntöjä tarvitsisi muuttaa. Nykyisinhän välityssopimuksissa ei yleensä ole mainintaa salassapidosta, koska menettelyn oletetaan olevan luottamuksellinen. Sopimusvapautta ei missään nimessä pidä rajoittaa, vaan asianosaisilla täytyy säilyä oikeus sopia asiasta toisin.

---

94 Ks. Liljeström 2011, s. 510 ja 519. Liljeströmin mukaan käytännön ongelmaksi muodostuu salassapitovelvollisuuden laajuuden ratkaiseminen ja jopa lainsäätäjän kiinnostuksen puute. Hän toteaa, että lainsäätäjän ei voida olettaa olevan kiinnostunut aiheesta ja että todennäköisemmin kehitys riippuu välitysinstituuttien linjauksista. Mikäli oletus osuu oikeaan, se on kieltämättä melko suuri käytännön ongelma etenkin *ad hoc* -menettelyssä, jolloin ainoaksi ratkaisuksi jää asianosaisten oikeus sopia salassapidosta; tämän oikeuden lisäksi asianosaisten pitäisi vielä tajuta käyttää sitä.

Lähteet

Kirjallisuus

Bhatia, Vijay – Candlin, Christopher N. – Sharma, Rajesh: Confidentiality and Integrity in International Commercial Arbitration Practice. *Arbitration: The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management* 2009, Volume 75, Number 1, s. 2–13. (Bhatia – Candlin – Sharma 2009)

Castrén, Martti: Liikesalaisuus, tekninen esikuva ja ohje uusien lakien valossa. *Defensor Legis* 1980, s. 410–434. (Castrén 1980)

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus I. Talentum Media Oy. Helsinki 2003. (Hemmo 2003)

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus III. Talentum Media Oy. Helsinki 2005. (Hemmo 2005)

Heuman, Lars: *Arbitration Law of Sweden: Practice and Procedure*. Juris Publishing. New York 2003. (Heuman 2003)

Karhu, Juha: Lojaliteettiperiaate sopimusoikeudessa – oikeudellista peruskartoitusta. Teoksessa Vihervuori, Pekka – Hemmo, Mika – Tammi-Salminen, Eva (toim.), *Juhlajulkaisu Leena Kartio 1938 – 30/8 – 2008*, s. 101–116. Suomalainen lakimiesyhdistys. Helsinki 2008. (Karhu 2008)

Kotiranta, Kai – Ylikantola, Timo: Kansainvälisen välimiesmenettelyn salassapitovelvollisuudesta. *Defensor Legis* 2/2005, s. 303–330. (Kotiranta – Ylikantola 2005)

Koulu, Risto: Välytys sopimus välimiesmenettelyn perustana. Edita Publishing Oy. Helsinki 2008. (Koulu 2008)

Kurkela, Matti S. – Uoti, Petteri: Välimiesmenettelystä. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 1995. (Kurkela – Uoti 1995)

Liljeström, Robert: Confidentiality in Arbitration; A Finnish Perspective. *JFT* 4–5/2011, s. 509–521. (Liljeström 2011)

Liljeström, Robert: Välimiehen tutkimustoiveita. Teoksessa Lindfors, Heidi (toim.), *Välimieslainkäyttö murroksessa – tutkimus vai välimiesmenettely muuttumassa?*, s. 31–42. Edita Publishing Oy. Helsinki 2009. (Liljeström 2009)

Nisja, Ola Ø.: Confidentiality and Public Access in Arbitration – the Norwegian Approach. *International Arbitration Law Review* 2008, Volume 11, Issue 5, s. 187–192. (Nisja 2008)

Ovaska, Risto: Välimiesmenettely – kansallinen ja kansainvälinen riidanratkaisukeino. Edita. Helsinki 2007. (Ovaska 2007)

Peltonen, Jukka: Salaisuuksista välimiesmenettelyssä. *Defensor Legis* 1/2005, s. 59–94. (Peltonen 2005)

Rahnasto, Ilkka: Salassapitosäännökset aineettomien oikeuksien täydentäjänä – keskeisimmät uudet konseptit sopimuksen laatijan kannalta. Teoksessa Mylly, Tuomas (toim.), *Immateriaalioikeudet kansainvälisessä kaupassa*, s. 79–94. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2001. (Rahnasto 2001)

Ritz, Philipp: Privacy and Confidentiality Obligation on Parties in Arbitration under Swiss Law. *Journal of International Arbitration* 2010, Volume 27, Issue 3, s. 221–245. (Ritz 2010)

Tirkkonen, Tauno: Välimiesmenettely – Prosessioikeudellinen tutkimus. WSOY. Helsinki 1943. (Tirkkonen 1943)

Tolonen, Hannu: Oikeuslähdeoppi. WSOY lakitieto. Helsinki 2003. (Tolonen 2003)

Turunen, Santtu: Välitystuomioiden julkisuudesta ja hyödyntämisestä. Teoksessa Turunen, Santtu (toim.), Välimiesmenettely lainkäyttönä ja lainkäytössä, s. 45–61. Edita Publishing Oy. Helsinki 2007. (Turunen 2007)

Vapaavuori, Tom: Yrityssalaisuudet ja salassapitosopimukset. Talentum Media Oy. Helsinki 2005. (Vapaavuori 2005)

Young, Michael – Chapman Simon: Confidentiality in International Arbitration: Does the exception prove the rule? Where now for the implied duty of confidentiality under English law? *ASA Bulletin* 2009, Volume 27, Issue 1, s. 26–47. (Young – Chapman 2009)

Virallislähteet

Hallituksen esitys laiksi välimiesmenettelystä. HE 10/1927 vp. (HE 10/1927)

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsitteväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. HE 66/1988 vp. (HE 66/1988)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välimiesmenettelystä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 202/1991 vp. (HE 202/1991)

Ehdotukset oikeudenkäyntilaitoksen uudistukseksi. II Ehdotus laiksi riita-asiain oikeudenkäynnistä ynnä perustelmat. Laatinut sitä varten asetettu komitea., Komiteanmietintö 1901:9. (Komiteanmietintö 1901:9)

Näringslivetvts tvistöstning. Slutbetänkande av Skiljedomsutredningen. SOU 1995:65. (SOU 1995:65)

Muut lähteet

IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration. Adopted by a resolution of the IBA Council 29 May 2010. International Bar Association. (IBA-säännöt)

International Arbitration Study 2010, Choices in International Arbitration. Queen Mary University of London, School of International Arbitration. Saatavilla osoitteesta <http://www.arbitrationonline.org/research/2010/index.html>, vierailtu 21.11.2011. (International Arbitration Study 2010)

International Chamber of Commerce Rules of Arbitration. In force as from 1 January 1998. (ICC-säännöt)

Keskuskauppakamarin välityslautakunnan säännöt. Vahvistettu Keskuskauppakamarin valtuuskunnan syyskokouksessa 16. päivänä joulukuuta 1992. Nämä säännöt ovat tulleet

voimaan 1. päivänä tammikuuta 1993. Sääntöjä on muutettu viimeksi 27.4.2005. (Keskuskauppakamarin säännöt)

UNCITRAL Notes on Organizing Arbitral Proceedings 1996. (UNCITRAL-nootit)

UNCITRALin kotisivujen tiedot mallilakia käyttäneistä valtioista: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration_status.html, vierailtu 21.11.2011. (UNCITRALin kotisivut)

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985. With amendments adopted in 2006. (UNCITRALin mallilaki)

Oikeuskäytäntö

Ali Shipping Corporation v Shipyard Trogir [1998] 2 All ER 136

Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd v European Reinsurance Co of Zurich [2003] 1 WLR 1041

Cour d'appel de Paris, 18 février 1986, G. Aïta c/ Ojeh

Cour d'appel de Paris, 22 janvier 2004, Société National Company for Fishing and Marketing "Nafimco" c/ Société Foster Wheeler Trading Company AG

Dolling-Baker v Merrett [1991] 2 All ER 890

Emmott v Michael Wilson & Partners [2008] EWCA Civ 184

KKO 1993:130

NJA 2000 s. 538